

REDACTIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria
pe 1 an fl. 10; pe 6
an fl. 5; pe 1/2 de an
fl. 2.50; pe 1 luna fl. 1.

N-ris de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscripte în scris, gratis.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERTIUNILE

pe 1 linie germană: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare puț
cașune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sânt a să plat
înainte

Scrisori nerancate de sa
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Pagini dedicate

Mamelor Române.

NAȚIONALITATEA.

„Copiii de astăzi vor fi cetățenii de mâine“, și rezultatul creșterii familiare va contribui la înflorirea sau la decadența poporului.

Deci, pentru-ca să putem prepara copii noștri pentru acest rol, suntem datoare ca din vreme să înrădăcinăm în inimile lor, *simțul național și iubirea de neam*.

Pe cât de curioasă și de grea s'ar părea această problemă cetitoarelor noastre, dacă își vor pune în treabă, — în ce chip și la ce vreme ar trebui să se facă primul pas în această direcțiune? — pe atât de simplu și ușor este răspunsul.

Dacă mama română va lua din început asupra-i sarcina educațiunii copilului ei, consacrandu-se pe deplin acestei misiuni, și începutul creșterii naționale este făcut; ear' problema este deslegată.

Versurile cântate lângă leagăn, mângăerile duiosase în limba dulce a mamei, prin care se trezește întâiu priceperea firească în copil, sunt determinatoare pentru baza educațiunii naționale. Plăpânda imaginațiune a micului copil se aprinde și se luminează de inteligența mamei; la acest focar de dragoste se deslușește mintea lui și totdeauna va cugeta în felul și în terminii după-cum mama l'a făcut să înțeleagă tot ce-l inconjoară, după cum mama i-a deschis lumea, el va înveța să o cunoască; îngânând-o se silește a exprima terminii pronunțați.

Astfel, dacă mama ar fi împedecată din cauze primordiale să facă însași educațiunea copilului ei, va trebui necondiționat să se îngrijască ca să fie înlocuită de o doică sau de o bonă română. Nu numai că va avea mângăerea de a-și încrede copilul unei ființe înrudită prin neam și prin lege, dar' va putea supraveghia mai ușor, să nu se strecoare în inima copilului sentimente străine firii și menirii lui. Țeranca română este atât de inteligentă, încât cu puțină osteneală vom pute face dintr-nsa o gingașă și credincioasă îngrijitoare a copilului nostru.

Vom insista totodată, ca în prima vîrstă a copilăriei, să vorbim curat și frumos numai limba maternă, fără amestecul altor limbi străine care produc un caos în capul micului copil. Ambițiunea falsă, ce o au unele mame, de a învăța pe copii lor înaintea limbei materne, alte limbi prin care pot parada în fața străinilor, este cât se poate de condamabilă și dovedește o înjosire și un dispreț a națiunii și a limbei sale.

Din odaia copiilor se guvernează țerile“ zice *Tholuk*. În odaia copiilor are mama cel mai frumos și in-

semnat rol, putend să desvoalte și să înfrumusească prin influință și cele mai frumoase sentimente. „Je n'enseigne pas, je raconte“ zice Montaigne. Prin frumoasele istorioare din trecutul neamului nostru, mama va lega inimile copilașilor ei de scumpa noastră națiune; exemplele de abnegațiune și de mărețe fapte eroice ale străbunilor noștri vor deștepta conștiința națională, mândria și iubirea de neam.

Mama nu va lasa uitare, nici frumoasele cântece bătrânești naționale, din care părinții noștri s'au adăpat cu atâta entuziasm în vremuri de restriște. „Deșteaptă-te Române“, „Astăzi cu bucurie“, „Hai să dăm mână cu mână cei cu inima română“, „Pe o stâncă neagră“ și altele multe, care îmbărbătează și aprinde în pieptul nostru dorul și iubirea de neam. În scopul acesta mama va mai stăru, că după ce copilul are priceperea de a înțelege legăturile familiare de iubire între frați și rudenii, să încorporeze la această afecțiune idea întregii națiuni românești, ca una și mare familie, căreia îi datorim primul rënd sprijinul și ajutorul nostru mutual.

Mai târziu când copilul va intra în lupta vieții, adică în școală, mai cu seamă dacă este nevoit să cerceteze institute străine, mama este datoare să fie în familie contrabalanta ori cărei influențe străine.

Cât despre ficele noastre în particulă, ne vom strădui ca la fiecare ecasiune să le punem energia și puterea sufletească în validitate în serviciul națiunii noastre. Să ne îngrijim ca dachul și inima lor să fie hrănită cu literatura românească; care grație neobositei pleiade de scriitori și literați români, vrednici urmași ai lui Alexandri și Eminescu, este destul de bogată și variată ca să poată ori care mamă alege lectura pentru toate vârstele copiilor lor. Fiecare mamă va avea dorul să pună la îndemâna fiilor și ficelor ei, jurnale românești, de unde vor putea fi în curent cu luptele noastre naționale pe care bravii noștri campioni le susțin cu prețul de surghiuniri și pușcării.

Până când femeia nu va ceti literatura românească cu plăcere, până când nu va avea ambițiune să-și adune în locul operelor străine, mica ei bibliotecă națională, nu vom avea destui cetitori și munca scriitorilor va fi zadarnică și neretribuită. Se știe că la toate popoarele civilizate femeia este cea mai zeloasă cetitoare și prin ea s'a ridicat nimbul operelor de valoare literară precum și lăptirea ziarelor politice și literare.

În multe ocațiuni poate femeia română să contribuiească spre a validitate individualitatea și caracterul nostru național; îmi rezervez însă a releva și a împleti în următorii mei articoli, unele din momentele principale, de astădată mă marginesc a încheia acest capitol cu următoarele zece porunci naționale, împrumutate de la Germani și alcătuite pe seama neamului nostru:

1. Crede în puterea și trăinicia poporului românesc.
2. Declară-ți naționalitatea cu mân-

drie, ori unde ar fi, totdeauna fără sfială.

3. Serbează cu entuziasm zilele memorabile ale națiunii tale și păstrează venerațiune bărbaților mari ai națiunii.

4. Iubește-ți neamul cu credință până la moarte.

5. Luptă cu trup și suflet pentru națiunea și pentru poporul teu.

6. Crește-ți copil cu duch și cu tărie națională desprețuitori de vanități.

7. Apără-ți limba de cuvinte străine.

8. Fii sincer față de conaționalii tei, și rezervat față de străini.

9. Alegeți soț din stuul neamului teu; asemenea ia români în serviciul teu.

10. Cumpără și lucrează la Români; fă afaceri cu institute de bani românești.

Maria Baiulescu.

Ministrul de războiu, purta până acuma titlul: „*K. und k. Reichs-Kriegs-Ministerium*“, adică: ministerul de războiu al imperiului ces. și regesc. În ultimul consiliu de ministrii comuni și câte trei ai ambelor jumătăți ale monarhiei, ce s'a ținut la 7 c. în Viena, s'a hotărît, că titlul acela să fie preschimbât în: „*K. und k. gemeinsames-Kriegs-Ministerium*“, adică: ministerul de războiu comun ces. și regesc.

Această cucerire, pe care însă o caracterizează numai ca „îndreptarea greșelii“, o pun foile patriotice pe activul noului curs.

Treceri cu duimul. *Bunevații se mișcă. După cum se comunică din orașul Zombor, 987 capi de familie sunt gata, ca împreună cu toți ai lor să treacă la legea ortodoxă. Până acum erau romano-catolici, ca aproape toți Bunevații. Acum însă maghiarizarea nu le-a cruțat nici sfântul locaș al lui Dumnezeu și d'aceea s'au hotărît să treacă.*

Tre-o câțiva parveniți Maghiari din marea comună Santova, cu dascălul maghiaron în frunte au înaintat o rugare metropolitului dela Calocsa, ca acesta să deie voie, ca tot în a treia Duminecă să se predice în limba maghiară în biserică băștinașilor Bunevații. Metropolitul, șovinist și el, a încuviințat nedreapta cerere. Aceasta într'atâta a infuriat pe Bunevații, în cât au început a amenința. Metropolitul a bătut în retragere și a pomicit, ca pe lângă predicile unghurești să se țină și în dialectul sârbesc al Bunevaților.

Veneticii slujbași, dascăl, notar, fi-nonț, pădurar, etc. au cerut dela Metropolit, ca în fiecare Duminecă să se rostască predici și în limba maghiară și în cea a Bunevaților.

In potriua Maghiarilor.

Într'un număr trecut al foiei noastre am făcut amintire despre o broșură, care a fost răspândită printre Nemții din Ungaria și Ardeal și în deosebi printre cei de dincolo de Dunăre.

Broșura prartă titlul următor: „*An die ungarländischen deutschen Bauern*“ și e plină de cele mai crude adevăruri, ce se pot spune despre opresorii noștri.

Broșura e edată în Berlin de către societatea *Alldeutsche Sprachund Schriftverein*.

Autoritățile unghurești au ajuns la cunoștința ei prin intermedierea unui renegeat învățator german, cu numele Pölzmann din Alsó Kárdó, cottul Șopron. Acesta primind broșura a trimis-o fisolgăbirăului Brundl care, la rindul său, a trimis-o vicșpanului Baán Endre, pentru-că acesta să măntuiască țara de „veninoasă“ broșură, după cum îi zice „*Budapesti Hirlap*“ în numărul său de ieri.

În cele următoare vom da pe scurt cuprinsul broșurei din vorbă, broșură care a fost împărțită în toate ștaturile poporului german din Ungaria.

Introducerea spune, că Germanul care ține la cele 10 porunci, numai așa va putea să le țină cu adevărat, d'că cinstindu-și cu adevărat părinții, va ține totodată morțiș la obiceiurile, la limba, la naționalitatea sa. „Voi Germanilor, voi țeranilor, care locuiți în Ungaria — se zice în broșură — să știți, că autoritățile maghiare vor să vă răpească limba, să vă răpească vredniciele, ciustitele și străbunele nume ale părinților și satelor voastre. Așa vor ei, ca să nu grați în scumpa limbă a părinților voștri, ci să vorbiți unghurește, vor să nu vă mai cheme pe numele vostru străbun ei pe un altul nou, și unghuresc, ei vor ca să nu mai amintiți bine cunoscutele numiri ale satelor și localităților voastre ci numiri unghurești să le folosiți, cele noue și măiestrite.“

În broșură se înșiră apoi toate ilegalitățile săvârșite de către guvernul țării față de naționalitățile nemaghiare, acăror limbă, tradițiuni și obiceiuri sunt nesocotite și prigonite. În-deosebi poporațiunea germană e luată în apărare și autorul broșurei îi colozu se arată străin față de soartea și a noastră, a *Românilor, Sâbilor și Slovacilor* din Ungaria și Ardeal.

Tot ce au Maghiari de azi numai Nemților au să mulțumească se scrie în broșura adresată țeranimei germane din țara noastră. Germanii nu au un trecut de 1000 de ani, ci un trecut cu mult mai îndepărtat, când în Europa nici pomeneală n'a fost de — Maghiari. Artele, industria (economia de câmp și de casă) dela Germani le-au învățat Maghiarii și Nemții au întemeiat orașele din Ardeal și Ungaria propriu zisă, ei au scăpat pe Maghiari de sub jugul turcesc. E nerecunoștință din partea Maghiarilor ca pentru toate astea să ceară dela voi maghiarizarea voastră. Asta însă, voi țeranilor germani, să nu o suferiți.

Mulți s'au lăsat amăgiți și s'au maghiarizat. Toți însă au săracit și astăzi îi vedem grupați în jurul socialistilor fără țară și neam și lege și fără nici un căpătăiu.

Guvernul maghiar nu e făcut pentru a ajutama pe cei săraci, ci e făcut ca să sărăcească pe popor cu tot soiul de dări în-deosebi cu îngreunătoarea dare de drum, pe care o scoate cu ajutorul miilor de executori, fără în-ă d'a o folosi pentru scopul destinat, căci drumurile țării unghurești sunt dintre cele mai rele.

Se arată apoi volniciele inspectorilor de școale care cu ori-ce preț vreau să șteargă de pe fața pământului toate școalele cu limba de propunere germană și țachee cu următoarea apostrofare:

„Așadar voi țeranilor germani din Ungaria, nu lăsați ca să vă răpească limba mamei voastre, nu lăsați, ca să vă oprească dela învățarea acelei limbe. Ear' acolo unde limba maternă a fost rapită dela copii voștri, să vi-o pretindeți înapoi cu tărie, ne-curmat și bărbătește. Căci limba germană e limbă universală. Cunoștința limbei germane pentru voi și pentru viitorul copiilor voștri e de cea mai mare însemnătate. Limba germană e vorbită de aproape 90 milioane, cea maghiară numai de 6 milioane și nicăiri nu e înțel-asă. Cum se și încumetă cele 6 milioane de maghiari, ca să prefacă în Maghiari pe cele 3 milioane de germani și milioanele cele multe de cetățeni Nemaghiari?“

„*Budapesti Hirlap*“ spumează de mânie în potriua tuturor Schulfvereinurilor, și a Schriftvereinurilor care „agită în potriua națiunii maghiare, cu răspândirea a tot soiul de minciuni și prin trimitera de agenți pan-

germanii printre pacinicii Nemți din Ungaria și Ardeal. Una e silit să constate și „Budapesti Hirlep“, și anume, că prin pedepsirea celor ce au primit broșura la nimic nu se ajunge și că broșurile aceste vor împiedeca procesul de maghiarizare.

*

O mare parte a revistelor germane de știință politică încă au luat apărarea asupra popor german din țara noastră. Maghiarii și indeosebi anteluptătorii maghiarismului sunt arătați lumii, ca niște lucruri de disprețuit și ca niște adevărați tirani. Un bun cunoscător al stărilor din Ardeal, *Theobald Fischer* publică în „Westermanns Illustrirte Deutsche Monatshefte“ o serie de articole, în care articol e descris sistemul de teroare practicat de către soviniștii Maghiari. Fiecare articol e un călduros și întetător apel la Sașii din Ardeal ca să se opună maghiarismului și să se unească în luptă cu toți Nemaghiarii din țară.

Această interesare a Germanilor nu poate să aibă rău sfârșit și pentru noi Români din nenorocita Ungarie. Îmboldindu-se Germanii la luptă, sporesc și sortii nostri de izbândă.

Succesele politice de maghiarizare și efectul acestei politici asupra nemaghiarilor

(Din broșura lui „Hungaricus“).

„Timp de treizeci de ani lucrează această politică întru maghiarizarea populației ungare“ — scrie autorul broșurei — „astfel că se impune și întrebarea: la ce a ajuns? Când e vorba a da răspuns la această întrebare, organele guvernului ungar devin foarte vorbărețe și scot, pe lângă fraze frumoase, și niște cifre falacioase. Dar precum frazele, așa sunt vopsite și cifrele“...

Urmează reproducerea din statistica oficială a unor cifre generale privitor la acest obiect, cari ar fi să dovedească progresarea maghiarizării; și autorul continuă:

„Acestea bine înțeles, nu dovedesc, că cei ce și-au însușit limba, au fost cuceriti și din punctul de vedere politic. Din contră, experiența învață, că tinerimea nemaghiară, care a studiat la institute cu limba de propunere maghiară, intră în viața practică cu ura pronunțată față cu națiunea maghiară, și că tocmai cei mai înfăcrați printre nemaghiari cu toții au avut educație maghiară. Causa acestei apariții stă în spiritul cel intolerant și pornit pe domnie, de care e cuprinsă întreaga socie-

tatea maghiară și care s'a încuibat în școli, printre copii și dascăli. Școlarul german, român, slav e bajocorit de dascălul seu maghiar; prin urmare e bajocorit, disprețuit și tractat ca un rios de cătră conșcolarii lui maghiari. Nu-i, vorba, tinerul învață limba maghiară, car' statistica îl trece, pe această basă, printre cei cuceriti, dar' mahnirile îngrămădite în sufletul seu de copil izbucnesc în vârsta de bărbat și el devine dușman din cei mai nelimpăcați ai maghiarismului.

„Ținând seamă de acest fapt constat, succelul amintit al politicii de maghiarizare se învederează ca nesucces; și e încă notoc pentru Ungaria, căci el e relativ mic, precum arată cifrele oficiale“...

Autorul ironizează fin „lacomia“, cu care maghiarizatorii umblă după astfel de „cuceriri“; vorbește de schimonosirea numelor de persoane, care „desigur nu aduc întărire morală și politică“ a elementului maghiar, ci din contră se încuibă ca element disolvat, care duce la „inteligența coruptă și poporul slab“ vorba lui *Ugron*.

„Ceea ce d'altmătrelea politica de maghiarizare a ajuns la suprafața lucrurilor, care, precum etichete maghiare, nume topografice maghiare etc., sunt socotite numai a produce aparență, fiind menționate cu sila, nu pot trage deloc în cumpănă ca succes adevărat, deoarece toate aceste lucruri, când sila va înceta, se vor svântura ca beșici de săpun“.

„Acest rezultat relativ slab e însă răscumpărat printr'o instrăinare tot crescândă care se manifestă la nemaghiari față cu statul cel nou, care instrăinare face să se nască cele mai serioase îngrijiri privitor la viitorul Ungariei“...

Autorul descrie apoi mai pe larg șicanele, chinurile și pagubele materiale, ce le îndură țeranul nemaghiar, de la întreaga ierarhia slujbașilor, începând de la scriitorul comun, matriculant, percepător, birău, fibirău, oficiant de poștă și telegraf, la cărțile funduare; „slujbașul însă, care numără întotdeauna printre „neamul stăpânitor“, privește și tractează pe cetățean nemaghiar ca adevărată paria și ratah“...

Hungaricus ajunge a vorbi despre politica economică a guvernelor maghiare, „pe care încă a subordonat-o pe deplin tendințelor maghiarizatoare independiste“. În urma acesteia Slovacia și Rutenii emigrează în America, pe când numărul țeranilor și

agricultorilor Români și Sași, trecuți în România crește din an în an. Ear' asupra politica illește și un număr considerabil de tineri români absolvați a căuta ocupație potrivită tot acolo.

„Germanii, Românii și Slavii își dau pe deplin seamă de împregiurarea, că apăsarea ce se exerciază asupra individualității lor naționale, nu este nici în interesul dinastiei, nici în interesul terii. Toți sunt pătrunși de convingerea, că împăratului rege *Francisc Iosif*, căruia ei au fost și sunt în totdeauna devotați cu credință neșchimbată, nu se împacă de loc următoarele tendințe:

„1. ca statul ungar să fie clădit pe baza asupririi naționalităților;

2. ca aceasta asuprire să se practice prin înalcări de drepturi și de legi învederate; pe când din altă parte ei (nemaghiarii) știu că;

3. îi așteaptă sigura moarte națională, dacă vor răbda toate acestea liniștiți“...

Cu aceste cuvinte afară din cale de semnificative și spuse în formă așa de hotărta încheia *Hungaricus* epistola de față.

DIN ROMANIA

O chestie de duel.

În afacerea unei provocări la duel, „Voința Națională“ publică următoarele:

Scump de Brătianu,

În urma însărcinării ce ne-ai dat, de a te pune în raport cu martorii d'ui *Sebastian Moruzi*, intrându-ne astăzi, la orele 11 de dimineață, acasă la d'ui *Eugen Stătescu* (unde se convenise întâlnirea) cu d'ni *Carimachi* și colonel *Tell*, martorii din partea d'ui *Moruzi*, încă de la primele cuvinte domniile lor ne-au declarat că vin din partea d'ui *Moruzi* ca să se înțeleagă cu noi asupra condițiilor întâlnirii pe teren, ce trebuia să aibă loc între d-ta și mandanțele lor.

Atunci am obiectat că, înainte de a proceda la regularea condițiilor întâlnirii pe teren, credeam necesar să știm cari erau motivele pentru cari d'ui *Moruzi* se crezuse autorizat de a provoca în duel, ca să putem astfel vedea dacă acele motive erau plausible, și dacă îl îndrituia să ceară o reparațiune pe calea armelor.

La aceasta, domniile lor au răspuns că nu cunosc și nu voesc să cunoască acele motive; că clientul d'lor le-a declarat pe onoare că a fost ultragiă de d'ui *Brătianu* și că are motive grave de a se bate cu d-sa; că atâta le este de ajuns, și nu se

cred ținuți să între în mai multe detalii, și, de altmătre, după Codul duelului, ar fi cazuri excepționale în cari părțile sunt admise să nu își arate motivele; că, în tot cazul, acele motive sunt destul de clar indicate în scrisoarea ce d'ui *Moruzi* a adresat d'ui *Brătianu* și că d-sa trebuie să le cunoască.

Am replicat la aceasta că, chiar după Codul invocat, misiunea martorilor nu se reduce numai la reguirea condițiilor întâlnirii pe teren; că ei sunt datori, înainte de toate, să examineze diferendul, să aprecieze motivele și să vadă dacă, în cazul special era sau nu loc de a se acorda o reparațiune pe calea armelor, sau dacă acel care o cerea nu perțuse dreptul de a o face.

Am adăugat că, dacă motivul provocațiunii era faptul la care d'ui *Moruzi* face aluziune în scrisoarea sa, acel fapt a fost regulat încă din anul trecut printr'o convenție scrisă, intervenită între cele două familii-convențione la care d'ui *Moruzi* a participat, pe care a subscris o și d-sa și pe care d'ui *Brătianu* a executat-o în mod leal; că, prin urmare, d'ui *Moruzi* era rău venit astăzi să mai ceară pentru acel fapt o reparațiune pe calea armelor, și că o asemenea cerere ar fi cu atât mai puțin admisibilă, cu cât înainte de încheierea acelei convențiuni a-tunci, adică, când d-sa ar fi putut cere o asemenea reparațiune, nu numai că n'a făcut-o, dar înesă printr'o scrisoare publicată în urma, prin ziare, a desmintit în mod formal aserțiunea acestora cum că d-sa ar fi provocat în duel pe d'ui *Brătianu* și că acesta i-ar fi cerut scuze.

În adevăr, în acea scrisoare d'ui *Moruzi* declară, „că n'a fost nici provocațiune, nici amenințare din parte-i, nici scuze din partea d'ui *Brătianu*“.

Așa fiind, și cât timp alte motive survenite de atunci nu se acată, noi nu credem, că d'ui *Brătianu* este ținut să primească provocarea d'ui *Moruzi*, nici să-i mai dea vre o reparațiune.

În urma acestora, martorii d'ui *Moruzi*, susținând, că domniile lor nu pot intra în ascunerea detaliilor și că misiunea d'lor era numai de a regula condițiile duelului, pentru care aveau chiar mandat imperativ, ear' noi, neputând admite acest mod de a vedea, am constatat, că ori ce înțel gere între noi era imposibilă și că misiunea noastră era terminată.

Am propus atunci să încheiăm un proces verbal de cele petrecute; dar' martorii d'ui *Moruzi* au refuzat, preferind ca acesta să se facă separat de fiecare parte, prin scrisoarea ce vom adresa mandanților nostri.

Cu modul acesta, însărcinarea noastră fiind terminată, ne facem o datorie de a-ți aduce la cunoștință cele ce preced, și te rugăm să primești, și cu aceasta ocaziune asigurarea afectuoasă stime și considerațiuni ce-ți păstrăm

București, 25 Februarie 1899.

Eugeniu Stătescu,
general Warthiadi.

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI“.

PRIN VAMA CUCULUI.

Pe mine m'a trecut badea *Gheorghe Roșnoveanu* și pe fratele *Lucian Bolcaș* tot badea *Gheorghe* l'a trecut prin — vama cucului.

Ah, ce mai exemplar de contrabandist iscusit acest *Gheorghe*, cu pleoștita lui căciulă trasă peste ochii de vultur și cu măciuca cea sdравănă în mână! Și onorabilul trece numai „marfă națională“ veritabilă, pentru care este în stare a garanta chiar cu viața. Să fie două regimente de honvezi postati prin desiștea munților și *Gheorghe* totuși te duce „pe felelat“ chiar pe dinaintea gilbocului. Și cum nu te-ar duce, când el cunoaște tufșul mai bine ca veverițele, ear' cărările mai de-aproape ca timidele ciute. Noaptea, în plină beznă, te poartă turtiș pe foale și în patru brânci ca pe un pui de urs, te poartă prin locuri pe unde nici pasărea măiastră nu străbate, ear' în zori de zi te scoate cu o matematică siguranță la lumina României libere... Ear' ajuns la poalele muntelui român, având în stânga Predealul și în dreapta Azuga, nenea *Gheorghe* își șterge cu mâneca cea largă boabele de sudori de pe

față, apoi scoate din pept un chiat de bucurie și triumf. Pare că ar voi să zică: „Spuneți Ungurului, cine este domn pe munții verzi!...“ Imi venia să-i sar în gât și să-l sărut pe acest prototip de fiu al neamului nostru, pe acest crai al munților, ce 'și bate joc de barierele fatale dintre Români și Români.

Dar' câtă deosebire între trecerea mea și a lui *Bolcaș*!

Prin August, când mi-am strîns eu castrafusele, peste vama cucului se așternea muschiul molatec și ferega. Trecerea mea a fost mai mult o excursie frumoasă. Era o noapte-deliciu, luna plină își vârsa argintul peste brazii fantastici. Inima mi palpita viu la auzul șgomotului apelor și a șuerului vântului, ce trecea cu miile sale de misterii pe de asupra capului meu. Urmând cu fiduție pe nenea *Gheorghe*, gustam în tăcere farmecul poeziei sublime de munte.

Bolcaș însă a trecut acum, când munții gem sub zăpada cojită, când potecile sunt întroenite, apele mute, când vântul s'elbătece pocnește prin crengile brazilor, ear' dulcea și visătoare poezie romantică a luat forme rigide și înfiorătoare. Păstorii și-au scoborit turmele de pe muchie în vale. Prin lîntoiul zăpezii se ved mearce ghiarele cuadrupedilor carnivori... Huhu! Ce mai veac de excursii!

Într'un veac ca acesta nici *Gheorghe* al nostru nu s'a încumetat să plece singur la drum cu marfa sa. Și a mai luat doi tovarăși, pe *Văsălica* și pe *Niță*, toți îmboldoriți în sumane căpușite și cu clăbături peste urechi. Numai *Bolcaș* era mai sprinten, căci el plecase ca la paradă, în haine de salon. Dar' ei mi l'învaluiră bine și — mână-o p'aci' necolol...!

Pare că e ceata exploratorilor în frunte cu *Nansen*, așa inota prin troieni cuartumviratul nostru. Ici colo cade unul în zăpadă până 'n brâu, ca *Lanos-Ungurul* trântit de *Mihu* copilul, dar' ear' se ridică și pășesc înainte la sinistrul nopții.

Dar' în curând *Bolcaș* începe să tremure, — nu de groaza fiarelor, căci a văzut ei prin *Oradea* fiară mai sălbatică și s'a luat chiar la vitejască harță cu ele, — dar' tremură, fiind-că frigul i-se cobortse din creștet până în — ghetetele de lac.

Trupa se oprește și face popaz.

George adună găteje și trage un foc haiducesc, ca să și desghete marfa. *Văsălica* și *Niță* își aprind pipele și încep a înfrîna pe tinerul călător cu glume din sat... ear' după ce s'au cam prăjit cu toții, pornesc din nou și mai scot o postate.

În chipul acesta înaintează peste padini și prin tufșurile de brădui și șneapăn,

peste văi și prin scofințele primejliose. Capacitatea pulmonară a fratelui *Bolcaș*, om de constituție filigrană e pusă la grea încercare. Vre o 14 ore îl ține calea, între cari firește sunt socotite și cele șapte halte sau — desghetări.

Și după groasnică trudă au ajuns în — port!...

Vedeți d-voastră, — e plină de obstacole și de primejlii calea ce duce la libertate. Dar înzestrat cu voință și curaj, având în fruntea ta harnici conducători d'alde *Gheorghe* și *Văsălica*,... o treci la sigur, fie ea încă odată atât de anevoioasă. Poporul nostru, căruia dușmanii i-au închis toate căile ce duc la drept și libertate, își va găsi și el o vamă a cucului. Numai de șar găsi mai întâi conducători luminați, cari să și iubească marfa ce li se încredințează și să garanteze cu viața. Pun însă pariu, că având pentru d'nsa conducători naționali ca cei de astăzi, ne ar prinde pe toți — „gilboc“!

H. Choudi.

Concertul din Hunedoara.

Hunedoara, 6/III 1899.

Sunt în plăcută poziție a face pe raportul On. d-voastră ziar, și a aduce la cunoștința publicului cetitor câteva amănunte câștigate la concertul corului vocal al bis. gr. or. din Hunedoara ținut în 4 Martie st. a. c.

Deși corul din vorbă își trăcește anii tinereții fragede totuși a dat dovadă, că prin muncă și interes poate să satisfacă plăcii ce și l'a pus înainte, — și prin producțiuni de calibrul acesta contribuie mult pentru înmulțirea fondurilor modeste ce le posedă biserica noastră gr. or.

Concertul din 4 Martie a. c. a fost foarte reușit, atât moralicește cât și material cește. — După cât s'a constatat până acum, venitul curat e de fl. 119. 29 — care sumă emenită pentru edificarea unui cor în biserică.

Punctul 1. Sunt vânător, cor bărb. o cântare foarte frumoasă — dovadă aplausele prolongate de care s'a bucurat coriștii.

A urmat „Oucule cu penă sură” și a care a trebuit la cererea publicului să fie repetată de mai multe ori. — Nu-i vorbă și programul a fost foarte bogat și bine ales, ear' cântările au fost interpretate cu un adevărat sentiment românesc.

După finirea programei s'a început jocul cu înflăcătoarea horă națională urmată de valsuri zburdănice povestitoare de iubiri senine. Ear' *Quadrilele* ne mai procura momente de recreare după atâtea în virtuturi confuze și fără rost.

Măndru ră-ăra „Hațegana” în vârtejul căreia se aruncau frumoasele coconițe ca fluturi (pardon!) ca „șagerei”!

Și cu inima dornică de zile mai ferice mă perdeam și eu printre mulțime, și prin vorbe dulci imprumutate gingașei mele dansatoare mai puneam la dosar năcasurile vieții — crezându mă pentru totdeauna „înringătorul sorții”!

A trecut prea iute momentele ce le credeam ferice, — și cruda realitate începe a-mi zimbi clar pe la ferestri, — era dimineață!

Forurile supreme constatau din toate părțile ca „e târziu”!

După câteva momente își dau brațul spre a se conduce acasă.

În „scurtul drum” spre casă m'i s'a dat ocazie ca să-i mai spun vorbe rupte din povestea iubirii noastre. — Pe când voiam să-i vorbesc mai mult pe atunci, ne oprim la poarta ei și... și... s'a dus!

Am rămas singur! Privește năuc, confus și în această agonie a inimii — nu am apreciat și eu de „casă” căci „era târziu”!

Nicu.

NOUȚĂȚI

Acad. 15 Martie a. 1899

Szell imblănzitorul. În adunarea generală extraordinară a orașului *Dobrîn* s'a hotărât, ca noul ministru-president să fie salutat print'o adresă specială, pe baza programului său de guvernare, în care, precum știm, Szell s'a exprimat despre legea dualismului în următorul mod:

„De când știu gândi și simți politicește, am rămas credincios acestei legi; mă alipesc la ea cu toată inima și convingerea mea, deoarece o privesc ca o astfel de alcătuire, care a pus, pe timpuri neprevăzute de îndepărtare, pe baze stabile și drepte, chestiunile ce izvoresc din legătură; și care, regulând și descriind drepturile și datoritiile noastre ce izvoresc din sancțiunea pragmatice a asigurării națiunii libertatea, propășirea neatințătoare și dezvoltarea pe toate terenele”.

Oracolul detronării kossuthiste aprobă, alăvește pe cel-ec stă strict pe baza dualismului; ear *Ugrom* restrânge programul kossuthist la independența economică, voină a deveni „spt de ocărnuire”: enorm succes al unui imblănzitor politic!

15 Martie în Arad, ca în toți anii, așa și azi se serbează cu mare alaiu. Orașul e pavosat ear' statua celor 13 generali împodobită. S'au rostit înainte de ameazi, și discursuri.

Dela instalare. D-nii George Popovici, protopop al Siciei, d. P. Truția și d. Ignatie Pop, asesor consistorial s'au întors dela

instalare luni. Ear cu trenul de eri s'au întors d-nii V. Mangra, I. Lengeru și Russu Șirianu. Din diecesă Aradului au fost la instalare 12 deputați congresuali. Intre acestia din Bihor numai d. protopop Roxin.

În „era Szell”. „Gazetei” din Brașov i se comunică din Mureș Uioara, că zilele acestea întorcându-se acasă d-l Ilariu Banciu, student universitar în București, originar din Uioara, a fost citat înaintea fislogăbireului de acolo Bóthy Kalman, care la o sfințit la două săptămâni temniță și 100 fl. amendă, eventual alte 10 zile de temniță pe cuvânt, că ar fi un agent, care îndeamnă populațiunea la emigrare. Adevărul e, că d-l Banciu, convenind cu conștiinței sale, cari toți sunt ocnari, li-a comunicat printre vorbe, că la minele de sare din Târgu-Ocna (România) mulți ocnari ar putea afla loc, și încă în condițiuni favorabile. Aceasta s'a văzut îndemnat să li-o spună d-l Banciu și pentru motivul, că ocnarii români dela minele din Uioara sunt foarte perșutați, ba chiar și huiduiți din posturi, așa că mulți nu mai știu cum să se susțină. Ocașiunea însă i-a fost bine-venită șovinistului fislogăbireu pentru a califica procederea d-lui Banciu ca o transgresiune și a aplica contra dînsului art. de lege 38 (§ 2) din 1881, privitor la agenții mijlocitori de emigrări. E caracteristic, că în sentință se face amintire și de înpejurarea, că d-l Banciu cu ocașiunea procesului memorandului a suferit mai multe săptămâni închisură preventivă. De aci se poate explica ușor, de ce considerațiunea a fost condusă fislogăbireul, când a dat sentința de mai sus. Dealmintretea contra sentinței lui s'a înaintat recurs.

Pedepsiți pentru scintire de miliție. Notarul din Săcele de lângă Brașov Sipos János a fost osândit la 3 ani temniță și pierdere de oficiu pe 5 ani, notarul Foris a fost osândit la 3 ani, ear' Domokos István a fost osândit pentru același lucru la 1 an. Ei au încercat și niște preoți români, care încă au fost osândiți unul la 3 luni altul la 6 luni, fiindcă nu au comunicat autorităților imediat geștările ce o făceau notarii din cele 7 sate, care au buzunărit și ametit pe bieții țărani.

Numire. Dr. Alexandru Papp a fost numit sub-jude cercual în Arad.

A pășit-o. Unul dintre oficerii de horvezi care în toate părțile ținea să-și arete ura față de Români, a fost în Arad Antal Imre. Dl Mangra a și făcut arătare în contra lui, ear' Petco Zoltán, solgăbireu l'a bătut zdravăn și la bal (în Aradul-nou) și în duel. „Arad és Vidéke” arată cum că șovinistul oficer a fost degradat.

Emigrări din Ungaria. Ultima broșură lunară a biroului statistic din Peșta, dă următorul tablou al emigrațiilor în luna Ianuarie: S'au dat cu totul 4864 paspoarte pentru străinătate, dintre cari ministeriul de interne a dat 4818, ministru la latere 46. Cele mai multe pa poarte le au primit persone din comitatele Zemplén și Szarog. Majoritatea pasapoartelor s'au dat pentru America (2035) și România (1764); celelalte se împart între țările și statele din Europa și de peste mare. Granița țării au pășit-o 26 517, dintre aceștia au eșit din țeară 13505, au intrat 13013. Dintre cei depărtați erau cetățeni unguri 9951, restul de 3558 erau supuși străini. Cei mai mulți — zice statistica — și-au luat calea către România. Dintre cetățenii unguri s'au dus în România 9277, dintre cei străini 3201, pe când în Serbia și Bulgaria abia dacă au plecat la oală 995. Ca punct de circulațiune la graniță s'ă în primul rând Predealul, după el. Or șova Din datele aceste apare, că emigrațiunea ungară în România este foarte mare. De sigur, că nu fug de bine, ci de rău din țeara lui Pap Ianos, pe pământul ospitalier al României libere.

Robinsonade. Din O. Becse se vestește, că acolo doi băieți școlari: Iosif Kovács de 11 ani și George Schick de 13 ani prinsă gândul a și cerca norocul în lumea largă. Acum două săptămâni dispăruseră din casa părintească și nu se putea da de urma lor. Părinții desnațăduși puseră dele căutară cu ajutorul poliției. În sfârșit, ajunși la Fiume, li s'au isprăvit toate părăluțele și umblând pe stradă, rupți de foame, au fost aduși acasă.

Cultura ovreească entropitoare. Zilele acestea a murit la Budapesta ovreul Alexandru Wáhrmann, o rudă a cedatului acum câțiva ani Moritz Wáhrmann. Printre legatele făcute, a lăsat 300 000 fl., pentru înființarea și întreținerea unei școli secundare, gimnasiu ori reală ovreești.

Panamaua dela Kis-Czell. Acum după ce s'au sfințit cercetările din partea tribunalului s'a constatat, că directorul Rozenberg dela banca bancrotată a furat aproape o jumătate milion. Acționarii fac rugări în toate părțile, ca să le cază în ajutor și nu e eschisă posibilitatea, ca statul să dea vr'un împrumut, care pe vr'o 20 de ani se nu aducă nici o camătă. Ovreeii din Kis-Czell cu șpanul în frunte lucră din resputeri mândria celor dela guvern, care le va satisfice cererei nefind vorba de spriginirea Românilor ori Sârbilor etc.

O nouă reptilă. De când s'a ridicat monumentul lui Petőfi în orașelul Sighișoara, Ungarii de acolo au căpătat curaj. Deocamdată curajul și l'vor manifesta numai pe bărbate, căci după cum ni se scrie din Sighișoara, acolo a început să apară o nouă ființă maghiară cu numele „Nagy Küküllő”. Redactorul ființei e Dancs Bertalan, șovinistul inspector de școale, cu care nu numai Români, dar și Sașii au avut dese ciocniri. E ușul dintre cei mai turbați maghiarizători.

Serum de pneumoniă. S'au năunț din Berlin, că unul din medicii cei mai eminenți ai Institutului bacterologic din Berlin, profesorul Wasserman, a descoperit microbul pneumoniei (sprindere de plumăni) și serul care poate asigura lecutrea acestei crudele boale. Acest ser e scos din măduva oasele unui individ mort de pneumoniă. Profesorul Wasserman e unul din elevii cei mai distinși ai doctorului Koch. Experiențe de inoculare s'au făcut din parte-i cu diferite animale, și au succes perfect. Numai să fie adevărat.

Bibliografie. *Revista Economică* nrul 3 are următorul sumar:

Reforma institutelor de credit, Chestiunea agrară în România, Bursa de comerț, Depozite spre fructificare, de C. Popp; Legislațiune: Insoțirea centrală de de credit; Jurisdicțiune: Decisuni curiale: Anularea concluzelor adunării generale, Responsabilitatea societății în înființare, Modificarea statutelor, Domicilierea cambiei; Comerț: Comerțul extern al Austro-Ungaria în 1898. Invențiunea lui Roentgen; Comunicațiuni: Cărți postale; Agricultură: Starea sâmbunăturilor; Industrie: Fier brut; Revista financiară: Situațiunea, Băncile noastre: Rugare, „Albina”, „Arieșana”, „Bereșana”, „Berzovia”, „Bistrițiana”, „Bocșana”, „Chișodara”, „Corvineana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”, „Economul”, „Giroc”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Ligediana”, „Lipovana”, „Luceafărul”, „Mielul”, „Monoreana”, „Munteana”, „Mureșana”, „Parsimonia”, „Patria”, „Răureana”, „Sebeșana”, „Sălagiana”, „Silvaia”, „Someșana”, „Șoimoșana”, „Timișana”, „Victoria”, „Viadeasa”, „Zlăgnea”, „Zarandeană”. — Încheierea anuală a Băncii naționale a României, Cronică: „Al cui e pământul, a celuiia e patria”, Datoria publică a României, Dividende neridicate, Bani periculoși, Cassa de păstrare din Kis-Czell, Defraudare și criză la cassa de păstrare din Neoplanta, O mare fabrică de țesătorie în România, Tragerile la sorți în Februarie 1899, Bursa de efecte din Viena și Budapeșta, Bursa de efecte din București, Bursa de măfuri din Budapeșta, Inserțiuni.

Cea mai nouă, cea mai bună și cea mai ieftină

Carte de bucate

A apărut în „Biblioteca noastră”

Poftă bună!

Carte de bucate de Zotti Hodoș. Arăgem atențiunea cetitorilor asupra acestei cărți, care conține sub 420 de numere, peste 600 de rețete și anume cele mai bune rețete din bucătăria practică și modernă. Această carte să poate întrebuița în orice gospodărie românească. Partea cuprinde atât rețetele bucatelor celor mai simple cât și rețete de bucate mai complicate; și adică: Supe, Ciorbe, arsiete postate, rosoluri, aspiciuri, ga-

lantine, fripturi naționale și franțuzești, torte, parfouri înghețate, ceaiuri, licheruri etc. etc.

Prețul 70 cr. plus porto 5 cr. se afla de vinzere la Dna Zotti Hodoș, Caransebeș.

Se recomandă o damă tineră și cultă, care s'ar angaja de educatoare la vre-o familie, fie în loc ori în provincie, cu condițiuni moderate. A se adresa la adm. foaei noastre.

ULTIME ȘTIRI

Din Dietă.

14 Martie.

Discuția asupra bugetului continuă.

Apponyi a rostit primul discurs ca guvernamental, zicând că el și partidul său „nu și-au schimbat confesiunea politică, ci au operat numai o schimbare topografică”.

Ministru de finanțe Lukács a stîrnit mare surprindere prin declarațiunile sale despre „clausula dela Ischl”. Zice că vr'o clausula dela Ischl nu există și nici că a existat. Lukács nici n'a fost tot anul trecut la Ischl. Da' există așa zisa *invoiala din August*, dar aceia s'a făcut la Viena. În ea se expune, că deoarece, după mulți ani a reușit a stabili înțelegere între cele două guverne, ceea-ce se va înainta în forma de legi înaintea corpurilor legiuitoare, menținându-se art. XII din 1867 (dualistic), trebuia să se găsească modus vivendi pendescurcală.

Respectând § 61. al art. de lege XII din 1867, după care nu se poate încheia pact economic cu Austria guvernata neconstituționalicește; respectând §. 68, care arată în astfel de cas drumul arangiametului de sine stătător al relațiunilor noastre economice cu Austria, s'a făcut înțelegere într'un conclus, care corespunde în esență, cuprinsului artic. de lege I din 1898, prelungit până la 1903.

În această propunere a fost dată îndrumare guvernului, ca deja în 1901 să înceapă pertractările întru încheierea unei convenții comerciale care dacă nu s'ar putea realiza până la 1903, să se spună, că starea aceea provisorie să se mențină până atunci, până-ce legislațiunea nu va lua alte dispozițiuni. Regretă, că acest punct a fost rău interpretat...

Mezőssy, independist, atacă spiritul și pornirile aristocratice ale partidului liberal; ironisând mai ales crearea noilor baroni și grofi.

Dietă Boemiei.

Praga, 14 Martie.

Dietă Boemiei s'a deschis azi. Deputații nemți n'au venit. Din cauza aceasta, chiar de Duminecă încă, a demisionat locțiitorul mareșalului suprem al țării (Oberstlandmarschall-Stelvertreter, Dr. Werunsky, care aparține ca coloare politică partidului progresist (fost liberal) german. În locul lui a fost numit deputatul ceh-bătrân Dr. Zátka, astfel că, pentru primadată, și presidentul dietei prințul Lobkovitz, ca mareșalul suprem al țării, și vicepresidentul ei, sunt bărbați cehi: Nemții nu mai au pe nimeni în presidiu.

Astăzi nu s'a întemplat încă nimic ceva nzi însemnat.

Despre plănuita acțiune a guvernului în vederea unei împăcări ceho-germane, prin proclamarea unei legi despre egală îndreptățiri a celor două limbi, pe calea ordonanței împăratești, pe baza §. 14, desființându-se totodată toate ordonanțele ministeriale, editate până acum în aceasta privință, — încă nu se știe nimic pozitiv.

Editor: Aurel Popovici-Băreanu.
Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

„CONCORDIA“

Institut de credit și economii societate pe acții Uzdin-Ozora. — takaréék és hitelintézet mint részvénytársaság Ozora-Uzdin.

Incheierea compturilor. pe al V-lea an de gestiune 1898.

307 1—1

ACTIVE:		Contul Bilanțului		PASIVE		
42	Cassa în numerar	337 29		23	Capital de fondare	15.000 —
48	Cambii în portofoliu	35.276 74		19	Fondul de rezervă general	3.698 14
49	Cambii cu asigurare hip.	1.526 —		37	Fondul pentru dubioase	303 55
23	Capital neincurs	482 17		31	Fondul censorilor	196 14
6	Mobilier 112 11			41	Depuneri spre fructificare	336 27
	10% amortisare 11,21	100 90			Cambii reescoptate	16.060 50
	Interese de escompt anticip.	137 96		30	Dividende neridicate	110 39
	Diverse conturi debitoare	588 55			Interese transitoare	388 69
				39	Diverse conturi creditoare	28 27
					Profit transpus din 1897	113 76
					Profit curat	1713 90
						1.827 66
						38.449 61
						38.449 61

ESITE.		Contul venitelor și al sarcinilor.		INTRATE		
38	Int. la dep. ridicate și capitalizate	54 90		40	Interese de reescompt hipotecare	3.138 31
25	Salare	901 62		24	Interese de întârziere	86 80
14	Contribuțiune erarială și comunală	584 25		33	Provisiune	1.190 63
	Interese de reescompt	908 07			Profit transpus din 1897	113 76
26	Chirie	129 97				
4	Tipărituri	32 09				
7	Competință de timbru	8 93				
6	Spese de cancelarie	70 80				
	10% amortisare din mobilier	11 21				
	Profit curat	1.827 66				
		4.529 50				4.529 50

O. Conopan m. p., director-executiv.

Uzdin-Ozora 31 Decembrie 1898.

I. Spariosu m. p. comptabil.

Direcțiunea:

M. Bălan.

P. Tisu.

A. Giura.

P. Spariosu,

P. Miclea.

P. Zaran.

P. Gyura.

Conturile prezente confrontându-se cu registrele principale și auxiliare sau aflate exacte.

Comitetul de supraveghiere:

Ballan Sandor.

Danil Fizeșan.

Spariosu Iovan

Dincea Petru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se primesc comande pentru următoarele lucruri:

Circulare și prețuri-curente
NOTE

OPURI ȘI BROȘURI

Strada Aulich Nr. 1.

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului”, A. P. Barcianu Arad

Prețuri foarte moderate.

Diferite tipărituri pentru bănci
PLICURI

Invitări, cărți de vizită, anunțuri funebre

Orice comande se efectuează prompt.